

Startnotitie onderzoek jeugdbeleid in de BUCH

1. Omschrijving onderzoeksonderwerp

De gemeente is bestuurlijk en financieel verantwoordelijk voor de uitvoering van de Jeugdwet. De Jeugdwet regelt de jeugdhulp, de uitvoering van ondertoezichtstelling, de voogdijmaatregel en de jeugdreclassering. De rekenkamer heeft het voornemen om onderzoek te doen naar de **jeugdhulp**. Het doel van jeugdhulp is om kinderen en jongeren gezond, veilig en kansrijk te laten opgroeien in een stabiele omgeving. De ondersteuning is specifiek gericht op kinderen, jongeren en hun gezinnen bij opvoedkundige, psychosociale, of gedragsmatige problemen. Het beleid op het gebied van de ambulante Jeugdhulp is samen met 6 gemeenten vastgesteld. De BUCH gemeenten samen met Alkmaar en de gemeente Dijk en Waard.

2. Aanleiding en achtergrond van het onderzoek

Om te komen tot een nadere afbakening van het onderwerp kijken we wat er uit onderzoek van andere rekenkamers bekend is over de uitvoering van de jeugdhulp en de knelpunten die zich daarin voordoen en daarna specifiek naar de beleidsdoelen en resultaten van de BUCH.

Opbrengsten van ander rekenkameronderzoek naar jeugdhulp

In 2024 voerde de Rekenkamer een vooronderzoek uit op basis van het metadossier van de NVRR. Veel rekenkamers onderzoeken vergelijkbare thema's, wat inzicht biedt in patronen, verschillen, blinde vlekken en versterkte bewijsvoering.

In de rapporten van het metadossier worden verschillende aanbevelingen gedaan. Deze aanbevelingen zijn dikwijls gericht op specifieke aspecten en op de specifieke situatie in de gemeente. De volgende rode draden zijn in de aanbevelingen te onderscheiden.

1. Formuleer helder beleid en concrete doelstellingen voor jeugdhulp als basis voor goede monitoring worden oordelen over doeltreffendheid en doelmatigheid.
2. Verbeter de informatievoorziening over beleid, uitvoering en resultaten om goed te kunnen monitoren op het bereiken van de doelen, maar ook om de raad in staat te stellen zijn controlerende rol uit te voeren. De raad dient te sturen op betere informatievoorziening.
3. Ontwikkel werkafspraken en intensieveer contacten. Verbeter de samenwerking met veldpartijen bijvoorbeeld door samen met partners een ontwikkelagenda of doelen op te stellen en hier samen naar toe te werken. Met name de samenwerking met huisartsen moet verbeteren gelet op hun rol bij signalering en doorverwijzing.
4. Zet in op preventie en vroegsignalering waardoor escalatie kan worden voorkomen, effectiviteit van hulp verbetert en op termijn wachtlijsten afnemen en kosten verminderen.

Jeugdzorggebruik in de BUCH in vergelijkend perspectief

Het gebruik van de gespecialiseerde jeugdhulp, jeugdreclassering en jeugdbescherming in de gemeente Castricum was in 2017 volgens CBS-gegevens tweederde of minder van het landelijk gemiddelde. Op basis van gesprekken kwam de sociale verbintenis tussen de inwoners en de organisatie van de zorg, bijvoorbeeld de inzet van vakspecialisten in de

toegang tot hulp als positieve factoren naar voren.¹ Ook in 2021 lag het jeugdzorggebruik in Castricum en Uitgeest onder het landelijk gemiddelde. Dat geldt in mindere mate voor Bergen en Heiloo.²

Beleidsdoelen van de BUCH

Toch is er sprake van overschrijding van de jeugdhulpbudgetten. Daarom is er veel aandacht voor de beheersbaarheid van de kosten in het sociaal domein. Naar aanleiding van oplopende overschrijdingen van de Wmo- en jeugdhulpbudgetten zijn in de vorige bestuursperiode beheersmaatregelen (2021) afgesproken. De verwachting is dat de kosten voor zorg en ondersteuning binnen het sociaal domein zullen blijven stijgen door de complexiteit van hulp- en ondersteuningsvragen en de (dubbele) vergrijzing.

De wens om de kosten te beheersen zien we dan ook terug in de doelstelling van de BUCH-gemeenten op het gebied van de jeugdhulp. Het doel is dat elk kind zich optimaal kan ontwikkelen. Dit wil de BUCH doen door de verschuiving te maken van specialistische jeugdzorg richting sociale basis.³

Hiervoor is een laagdrempelig en preventief aanbod ingericht. Daar waar meer ondersteuning nodig is, is aandacht voor een doelmatige en doeltreffende inzet van middelen. De BUCH stuurt binnen de jeugdhulp op een verschuiving van jeugdhulp met verblijf naar ambulante ondersteuning. Op termijn bestaat de wens om jeugdigen in tijdelijke, kleinschalige voorzieningen te plaatsen in plaats van een gesloten instelling.⁴

Afbakening van het onderwerp

Op basis van het bovenstaande kiest de rekenkamer ervoor om in het onderzoek naar de jeugdhulp te focussen op de keuze voor het laagdrempelige preventieve aanbod. Omdat de gemeenten in beleid en uitvoering reeds veel aandacht hebben voor de doelmatige besteding van middelen in de jeugdzorg, richt de rekenkamer zich in dit onderzoek op de effectiviteit en doeltreffendheid van het gemeentelijke beleid.

3. Criteria voor keuze

Het gestelde onderwerp voldoet aan de criteria van het afwegingskader van de rekenkamer Buch: **PM**

4. Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is om de raad te voorzien van informatie over de kwaliteit en de verbetermogelijkheden van de preventieve jeugdhulp in de BUCH-gemeenten. Deze informatie kan zij benutten in haar kaderstellende taak op dit gebied.

5. Concept onderzoeksvragen

Hoofdvraag: In hoeverre is het preventiebeleid voor jeugdhulp in de BUCH-gemeenten effectief en op de behoeften van inwoners afgestemd? Welke verbeteringen zijn mogelijk?

¹ [Vier gemeenten scoren op laag jeugdhulpgebruik | Nederlands Jeugdinstituut](#)

² [Jeugdzorggebruik en onderwijs | Monitor AOJ](#)

³ Gemeente Castricum Begroting 2025, Meerjarenraming 2026-2028

⁴ Iedereen doet mee! Integraal beleidskader sociaal domein 2023 t/m 2026, BUCH (p.22)

1. Wat is er op basis van de literatuur (van de Jeugddautoriteit en het NJI) te zeggen over de kwaliteit van het preventieve aanbod in de BUCH?
2. Hoe oordelen gebruikers van jeugdhulp, uitvoerders en beleidsmedewerkers over het preventieve aanbod in termen van nut, doelbereik en verbetermogelijkheden?
3. Is het preventieve aanbod voldoende compleet om bij te dragen aan de meest voorkomende hulpvragen? Is zwaardere zorg nog voldoende toegankelijk als preventie niet volstaat?
4. Slagen de gemeenten er in om in de preventieve jeugdhulp op effect te sturen? hoe doen ze dat?
5. Hoe benut de gemeenteraad haar controlerende rol en sturing op preventie? Hoe is haar informatiepositie? Wat is een zinvolle set van indicatoren voor gemeenteraden?

6. Normenkader

We verwachten van het onderzoeksbureaus een normenkader waarbij tenminste gebruik wordt gemaakt van de meest recente inzichten van de Jeugddautoriteit en het Nationaal Jeugdinstituut. Voorbeeldnormen die daarin aangetroffen worden: samenhang van beleid met de lokale vraagstukken; beleid gebaseerd op betrouwbare data; gezamenlijke ambitie van partijen; samenhangende aanpak; evidence based; goede uitvoering.

7. Betrokkenheid van de rekenkamer bij het onderzoek

Twee leden van de Rekenkamer begeleiden het onderzoek. Er vindt tweemaandelijks overleg plaats tussen de rekenkamer en het onderzoeksbureau over de voortgang en tussentijdse bevindingen.

8. Offerteproces

De Rekenkamer nodigt meerdere onderzoeksbureaus uit voor een gesprek over deze startnotitie. In het gesprek horen we graag hun visie op het onderzoek, werkwijze en rapportagevorm. Daarna vragen we één of meerdere bureaus om een offerte uit te brengen.

9. Bespreking in commissies en gemeenteraden

Het onderzoeksbureau is, indien gewenst, beschikbaar voor presentatie aan de gezamenlijke raadscommissie. De voorzitter of een extern lid van de Rekenkamer is hierbij aanwezig. Onderzoekers nemen niet deel aan de bespreking in afzonderlijke gemeenteraden.

10. Rapport en toegankelijkheidseisen

Het rapport moet beknopt, toegankelijk en begrijpelijk zijn, bij voorkeur per gemeente gespecificeerd. Technische begrippen dienen toegelicht te worden, inclusief een lijst met afkortingen.

11. Geen eerdere betrokkenheid

Het bureau mag recent geen betrokkenheid hebben gehad bij beleidsontwikkeling of uitvoering op dit terrein in de BUCH-gemeenten.

12. Budget en planning

Budget

Planning

Werkzaamheid	Datum (planning)
Afstemming werkgroep financiën	4 juni
Zienswijze auditcommissies	5 juli
Verzenden startnotitie aan externe bureau's	15 juli
Offerte aanleveren	1 september
bespreken offertes met bureau's	12 september
Verstrekken opdracht	17 september
Start van het onderzoek	22 september
Startbijeenkomst ambtelijk (secretarissen)	1 oktober
Eerste concept bespreken tijdens vergadering van RK	
Start ambtelijk hoor en wederhoor (vier weken)	
Bespreking in vergadering van RK	
Start bestuurlijk hoor en wederhoor	
Onderzoeksrapport aanbieden in de raadsvergaderingen	